

Farver - en overset dimension

Bevidst målrettet farvepsykologi er seriøst, men underprioriteret emne blandt arkitekter. Farver er en vigtig faktor for, at mennesker kan trives i vore bygninger.

Paradigmeskifte

Der er ved at ske et paradigmeskifte i hele vores tænkemåde og dermed også i vores levemåde. Den nye overordnede tidsånd har disse overskrifter: Fordybelse – helhed – filosofi - velvære – individets behov.

Vi søger en dybere mening med livet. Derfor skal de ting, vi omgiver os med også have en dybere betydning. De funktionalistiske byer og huse var et resultat af industrisamfundet, hvor fokus var på de fysiske behov. Nu lever vi i "Drømmesamfundet", dvs. at vi vil have vore inderste drømme og psykologiske behov opfyldt. Derfor bliver det vigtigt, at arkitekter i fremtiden kan designe, farvesætte og indrette målrettet og med bevidst afsæt i en psykologisk viden, der er tilpasset forskellige mennesketyper. Vi må integrere psykologi med arkitektfaglige redskaber for at løse fremtidens krav. Farvepsykologi og æstetik må gå hånd i hånd. Den amerikanske fremtidsforsker Faith Popcorn har for en del år siden skrevet:

"A new consulting business of Dream Architects to help people implement their dreams will show up".

Hvordan forholder vi os til farver i byggeriet?

Da jeg gik på Arkitektskolen I Århus i starten af 1980'erne, havde vi 1 dags farvelære! Farvelægning af vore projekter, var noget vi kom i tanker om lige før aflevering :” Nå ja, vi skal da også lige have nogle farver på”. (er der nogle af læserne, der nikker genkende ?)

Til selve fremlæggelse var der også kun et enkelt spørgsmål fra lærerne: ”Hvorfor har du valgt den farve?” Svaret lød som regel: ”Fordi jeg godt kan lide den”. Så blev det emne forladt. Der blev f.eks. ikke spurgt til, hvordan farven influerede på den påtænkte brugergruppe, eller om farven understøttede den aktivitet, der skulle foregå i lokalerne. Desværre har farver stadig ikke opnået status som et vigtigt og seriøst område for arkitekter.

Derfor er farver vigtige.

Man bør tage farvesætning mere seriøst, da farver er reflekterede elektromagnetiske lysbølger med forskellige bølgelængder, som har hver sin virkning på krop og psyke. Man ved, at farver indvirker via det autonome nervesystem. Derfor påvirkes vi alle, uanset om vi er bevidste om det eller ej.

Farver indvirker på mange planer, f.eks. vores humør, velvære, arbejdsevne og sågar helbred. Det er f.eks. vigtigt at vide, at den røde væg, som har sneget sig ind i nogle byggerier, som regel er en kraftig tone, der får blodtrykket til at ryge til vejrs og som kan være direkte farlig for folk med hjerteproblemer.

Der er forsket videnskabeligt i farvers påvirkninger de sidste 30-35 år mange steder i verden. Af interessante resultater kan bl.a. nævnes:

- På en international lægekongres i Schweiz i 1995, blev fremlagt en undersøgelse, der viste, at kirurgiske patienter, som lå i en bestemt lyslilla/rosa opvågningsstue, havde mindre behov for smertestillende medicin end i andre stuer. Det viste sig at farven virkede angstdæpende og derfor mindskedes behovet for medicin.
- På Lund Tekniske Højskole i Sverige har Richard Küller i 1986 erfaret, at indadvendte personer er mere følsomme overfor farvepåvirkninger, end andre. Andre forsøg fra år 2000, viste at overstimulering af farver i arbejdsmiljøet kan medføre stress.
- Omvendt kan farvefattige arbejdsmiljøer give surhed blandt de ansatte. På et værksted, der fik grå vægge, begyndte de ansatte at hakke på hinanden. Værkføreren malede væggene om i en venligere lys varm farve, og efterfølgende dalede konflikterne blandt de ansatte.

- Den tyske psykolog Henner Ertel har lavet 3-årige studier af skolebørn og farver i klasselokaler. Han fandt ud af at vægfarverne influerede på børnenes IQ, deres kreativitet og indlæring! Effekten holdt mens de opholdt sig i lokalet og i kort tid efter, at de forlod det.
- Medicinalindustrien har forsket meget i hvilke farver, der understøtter forskellige lægemidler. F.eks. virker lyseblå sovepiller bedre end lyserøde, på trods af at det kemiske indhold er ens.

Alle ved at lys er vigtigt i en bygning. Der tages højde for vinduers størrelse og placering. Man har standarder for, hvor mange lux lamper skal have for at give den rette belysning. De fleste ved også at lys har indflydelse på vores humør... men de færreste ved, at de lysbølger, som farverne udgør, har en meget stor effekt såvel fysiologisk som psykologisk.

Kvalitetssikrer du dine kunders "farvebehov"?

Vi har metoder til at kvalitetssikre alt i byggeprocessen - undtagen farvevalget. Det er tit noget, som kunstnere tager sig af med godt eller mindre godt resultat, set fra en farvepsykologisk vinkel. Grunden til at det kan gå galt er, at mange vælger farver, som de selv trives med – altså ud fra deres eget personlige - og som regel ubevidste farvebehov. Det er meget vigtigt, at man lærer sit eget farvebehov at kende, så man kan adskille det fra sine kunders behov.

Min forskning viser, der er 3 niveauer for farvers påvirkning og betydning: Personligt + kulturelt og universelt. Man bør farvesætte offentlige rum ud fra farvers universelle signaler.

Generelt mangler arkitekter en forståelse for at dét, at kunne farvesætte ud fra menneskers psykiske behov for farvestimulans, er et håndværk, som det tager mange år at lære - Ligesom det tager mange år at lære alle musiktonerne at kende på et musikkonservatorium. Jeg har udviklet en metode til at finde "kundens farvebehov". Ved hjælp af indsigt i farvepsykologi og farvernes basale signaler kan man lære at kvalitetssikre farvevalg ud fra klare objektive kriterier.

Hvorfor er farver nedprioriteret?

Jeg tror, der er flere forklaringer. Mange anser farver for at være noget udefinerbart og uhåndgribeligt, sikkert fordi farvesignaler befinder sig i underbevidstheden og derfor ikke kan bruges målrettet. Når vi alligevel intuitivt forstå dem, er der fordi jeg oplever, at "farvernes sprog" er indkodet i det, som Jung kaldte "det kollektive ubevidste" Men for at kunne anvende farver målrettet, må man lære deres "sprog" at kende.

Der har simpelt hen manglet redskaber, der har afsat i farvernes indvirkning på nervesystem og humør. Det er ikke nok at kende NCS-systemet, selv om det er et af redskaberne. Derfor har mange arkitekter sikkert syntes, at det var mest sikkert at benytte denne farveskala: HVID – GRÅ – SORT.

Den skala passer selvfølgelig godt til den minimalistiske arkitektur. Men passer den også til de mennesker, der skal benytte lokalerne? Understøtter farverne den givne aktivitet? De spørgsmål er meget væsentlige for at kunne vælge den rette kulør og nuance.

Emnet farvepsykologi er så stort, at man aldrig bliver helt udlært – jeg har opdaget, at der altid er mere at lære om dette enorme emne. Goethe, som beskæftigede sig med farver i 40 år, skrev dette: "Jo mere man ved, des mere ved man, at man ikke ved."

Jeg har nu beskæftiget mig indgående med farver i 25 år, og det er fantastisk, at opdage hvor meget farver influerer på vores dagligdag, vore reaktioner, arbejdsevne, sågar indlæring og hvor hurtigt vi helbredes, når vi ligger på hospitalet og er omgivet af de rette farver. De rette farver afhænger af, hvilken hospitalsafdeling, vi taler om. F.eks. giver violette vægge flere fødselsdepressioner på fødeafdelinger. Jeg overraskes hele tiden over farvernes indvirkninger. Den indsigt, vil jeg gerne dele med andre i mine bøger, kurser og foredrag. Se www.LB-Colourconsult.dk

Om Lene Bjerregaard.

Lene Bjerregaard er uddannet arkitekt i 1986 på AAA. Hun er siden uddannet i kommunikation og dybdepsykologi. Hun kombinerer sine uddannelser på en unik måde, hvor psykologi integreres med arkitektfaglige redskaber – herunder udvikling af ny målrettet metode til at finde forskellige målgruppers farvebehov. Hun underviser fast på Byggecentrums farvekurser og rådgiver større firmaer i farvekommunikation.

Lene har skrevet 4 bøger om sine nye indsigter i farvepsykologi:

- Brug farverne bevidst – farvernes egenskaber, påvirkninger og symbolik, Hovedland 1996
- Farver & Stemninger – indret boligen efter dit farvebehov, Hovedland 1999
- Farveordbogen – 100 farvers skjulte universelle signaler, Byggecentrum 2002
- Den nye helhedsfarvelære – en syntese af naturvidenskab og filosofi, Byggecentrum 2005